

Tillsyn på verksamheter som sprider växtskyddsmedel

Foto: Anna Senior Samuelsson

Lina Rudow
Karin Wiklund
Jens Andersson
Anna Senior Samuelsson

Norrköpings kommun
Åtvidabergs kommun
Linköpings kommun
Linköpings kommun

Bakgrund

Miljökontorens kunskap om hur utbredd användningen av växtskyddsmedel utanför lantbrukssektorn är begränsad då det är ett tillsynsområde som inte har prioriterats. Bekämpningsmedelförordningen trädde i kraft den 15 juli 2014 och medförde förändringar vad gäller tillstånds- och anmälningsplikt samt dokumentationskrav. Det kan finnas verksamhetsutövare som inte har kunskap om lagstiftningen och därmed inte lämnar in anmälan eller ansökan till den kommunala nämnden innan växtskyddsmedel sprids.

Miljö kvalitetsmål som berörs är *Giftfri miljö* samt *Levande sjöar och vattendrag*.

Syfte/mål

Målet var att fånga upp de som vanligtvis inte får regelbunden tillsyn såsom fastighetsförvaltare och personal som utför yttre skötsel där växtskyddsmedel används. Syftet var att informera om att anmälan eller ansökan om tillstånd krävs samt att kontrollera sprutjournaler, skyddsavstånd med mera. Syftet var också att ta fram informationsmaterial som kan användas vid tillsyn efter att projektet avslutats.

Genomförande

Projektgruppen tog fram informationsblad och checklista för tillsyn. Materialet skickades ut till länets kommuner. Kommunerna fick sedan själva göra utskick till de verksamhetsutövare de ansåg vara berörda av informationen. Informationen skickades innan spridningssäsongens början. Tillsynsbesök och granskning av dokumentation över utförd användning utfördes under och efter spridningssäsongen.

Resultat

Fyra kommuner redovisade ett resultat till projektsammanställningen. Bland dessa kommuner kunde ingen ökning av antalet anmälningar eller ansökningar noteras jämfört med föregående år. De flesta ansökningar gällde användning av ogräsättika, samtliga klass 3. Alla anmälningar/ansökningar beviljades. Totalt redovisades 16 ansökningsärenden och två anmälningsärenden i projektet.

Tillsynsbesök gjordes av två av de deltagande kommunerna. Då granskades sprutjournaler och övrig hantering av växtskyddsmedel. Förvaring, hantering och påfyllnad av växtskyddsmedel skedde utan större brister utifrån de uppgifter som framkom vid tillsynsbesöken. Det framkom även att tillstånd ibland söks för mycket stora ytor och för många fastigheter även om användningen sedan är mycket liten. Verksamheterna uppgav att de även bekämpar ogräs på andra sätt, exempelvis genom mekanisk bearbetning och bränning. De använder framförallt växtskyddsmedel på ytor som är svåra att bekämpa på andra sätt.

Anslag med information till allmänheten varierade i omfattning. Någon verksamhet saknade helt informationsanslag, övriga verksamheter placerade skyltar utomhus och/eller i trapphus. En del av kommunerna begär i förväg in den information de sökanden ska sätta upp för

granskning för att säkerställa att den information som ska finnas med finns. Det framkom även att det kan vara svårt att få skyltarna att stå kvar utomhus på allmän plats utan åverkan.

De största bristerna som noterades under projektet gällde dokumentation över utförd användning. De flesta verksamhetsutövarna hade någon form av dokumentation men samtliga hade brister. Totalt granskades 14 sprutjournaler.

Deltagande kommuner planerar uppföljning i sex av ärendena, till exempel ytterligare uppgifter kring dokumentationen, miljö sanktionsavgift på grund av bristande dokumentation och fortsatt granskning vid kommande ansökningar. Totalt har kommunerna beslutat om miljö sanktionsavgift fem gånger till följd av granskning av sprutjournaler. En kommun uppgav även att bedömningen inte var färdig vid projektets slut.

Lagstöd

- Enligt andra kapitlet 2 § miljöbalken ska verksamhetsutövare skaffa sig den kunskap om verksamheten som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning
- Enligt andra kapitlet 40 § bekämpningsmedelförordningen är det förbjudet att utan särskilt tillstånd av den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel
  1. på tomtmark för flerfamiljshus,
  2. på gårdar till skolor och förskolor,
  3. på lekplatser som allmänheten har tillträde till,
  4. i parker och trädgårdar dit allmänheten har tillträde,
  5. inom idrotts- och fritidsanläggningar,
  6. vid planerings- och anläggningsarbeten,
  7. på vägområden samt på grusytor och andra mycket genomsläppliga ytor, och
  8. på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda material.
- Enligt andra kapitlet 41 § bekämpningsmedelförordningen är det förbjudet att utan skriftlig anmälan till den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel
  1. på vägområden, för att förhindra spridning av invasiva främmande arter eller andra arter som omfattas av föreskrifter om bekämpning som Statens jordbruksverk har meddelat,
  2. på banvallar, och
  3. inom områden som inte omfattas av krav på tillstånd enligt 40 § och som har en sammanhängande area överskridande 1 000 kvadratmeter där allmänheten får färdas fritt
- Statens Jordbruksverks föreskrifter om dokumentationskrav för yrkesmässiga användare av växtskyddsmedel (SJVFS 2015:49)
- Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om integrerat växtskydd (SJVFS 2014:42)
- Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2)

Diskussion och slutsats

Projektgruppen bedömer att projektet var viktigt, både som information kring vilka regler som gäller och för att få en uppfattning om hur vanligt det är med kemisk bekämpning av ogräs i de miljöer som omfattas av lagstiftningen. En svårighet var att i förväg bedöma hur många ansökningar som förväntades komma in till kommunerna. En positiv sida med att det var få kan vara att det beror på att verksamhetsutövare valt att använda andra metoder för att bekämpa ogräs. Behoven kan även vara olika från år till år. Vid tillsynsbesöken uppmärksammades att verksamhetsutövarna nyttjar andra former än kemisk bekämpning där andra metoder är tillämpliga vilket är positivt.

Dokumentationen som fördes över utförd bekämpning visar på att de flesta verksamhetsutövare som söker tillstånd vet att dokumentation ska föras. Bristerna i dokumentation tyder dock på att man inte har helt klart för sig hur den ska vara utformad och att det är varje tillfälle som ska dokumenteras.

Under sommaren inkom även en del frågor via telefon, dessa berörde framförallt frågor kring om man behövde söka tillstånd, anmäla eller inte. Det kan exempelvis vara svårt att bedöma om en spridning är yrkesmässig och vad som bedöms vara en punktbehandling. Detta avgör ifall spridningen omfattas av anmälnings- eller tillståndsplikt. En del frågor rörde även olika typer av kemikalier för ogräsbekämpning. Under året har Naturvårdsverket publicerat en vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden, vilken kan vara till hjälp vid bedömning. Några oklarheter kring dokumentationskraven framkom vid tillsynsbesöken. Verksamheterna är inte vana vid att föra sprutjournal. Det fanns framförallt behov av att förtydliga dokumentation avseende skyddsavstånd. En missuppfattning som kan uppstå är att man vid ansökan fyller i vissa uppgifter kring skyddsavstånd och i vilket syfte man vill använda växtskyddsmedel, vilket verksamhetsutövare kan tolka som tillräcklig dokumentation över utförd bekämpning.

Fortsatt arbete

Informationsmaterialet som togs fram kan användas även fortsättningsvis utanför projektet vilket innebär att fler verksamhetsutövare kan ta del av det framöver, exempelvis vid ordinarie tillsyn. Det är troligt att det finns fler verksamheter som använder växtskyddsmedel än de som fick informationsmaterialet skickat till sig. Det kan exempelvis röra sig om hårdgjorda ytor inom industritomter och dylikt, där det är tillståndsplikt. Resultaten tyder även på att information till verksamhetsutövare kring hur användningen ska dokumenteras kan behövas fortsättningsvis.

Bilagor

Bilaga 1, följebrev

Namn
Adress
Pnr Ort

Information kring användning av växtskyddsmedel

□

Miljökontoret deltar under året i ett projekt om växtskyddsmedel inom MÖTA, Miljösamverkan Östergötland, där länets alla kommuner samlas.

Under de senaste åren har reglerna kring användning av växtskyddsmedel förändrats. Vi på miljökontoret vill därför informera om det, samt påminna om att du som verksamhetsutövare kan behöva ansöka om tillstånd eller anmäla användningen av olika växtskyddsmedel till kommunen. Som ansvarig för en kan du vara fastighetsägare, fastighetsförvaltare, trädgårdsskötare, företräda en idrottsförening eller liknande, det vill säga alla som kan tänkas använda växtskyddsmedel yrkesmässigt. Mer information om när anmälan eller ansökan om tillstånd behövs kan du läsa om i bifogad information.

Sprider inte er verksamhet växtskyddsmedel berörs ni inte och kan bortse från den här informationen.

Om ni däremot använder er av växtskyddsmedel, till exempel ogräsättika, kan ni behöva anmäla eller söka tillstånd för detta. Ni ska också enligt gällande lagstiftning föra journal över när och var ni har använt medlet. I projektet kommer miljökontoret att genomföra tillsyn på verksamheter som använder sig av växtskyddsmedel. Tillsynen kommer att ske under hösten 2017. Era anmälningar eller ansökningar om tillstånd behöver vara miljökontoret tillhanda minst 4 veckor innan första användning av växtskyddsmedel.

Kontakta miljökontoret om ni har frågor.

Bilaga 2, informationsblad

INFORMATION

1(2)

Kemisk bekämpning – vad gäller för dig som verksamhetsutövare?

Nya regler för yrkesmässig användning av växtskyddsmedel innebär att du kan behöva söka tillstånd eller göra en anmälan innan bekämpning utförs. Detta gäller för alla växtskyddsmedel, även ogräsättika.

Yrkesmässig användning

Tillstånd och anmälan gäller för samtliga växtskyddsmedel och klasser, även ogräsättika och klass 3 preparat. För att få lov att använda växtskyddsmedel av klass 1 L och 2 L måste den som utför bekämpningen ha gått behörighetskurs och fått giltig behörighet.

Tillstånd

Tillstånd krävs vid yrkesmässig användning av växtskyddsmedel på eller inom:

- Tomtmark för flerfamiljshus
- Gårdar till skolor och förskolor
- Allmänna lekplatser, parker och trädgårdar
- Idrotts- och fritidsanläggningar
- Planerings- och anläggningsarbete
- Vägområden, grusytor och andra mycket genomsläppliga ytor
- Hårdgjorda ytor (asfalt och betong)
- Vattenskyddsområde

Anmälan

Anmälan krävs vid yrkesmässig användning av växtskyddsmedel på

- Vägområden mot invasiva arter
- Banvallar
- Områden dit allmänheten har tillträde som är större än 1000 m², gäller dock inte åkermark

Den som sprider växtskyddsmedel på områden där allmänheten får färdas fritt, med undantag för åkermark, ska informera om detta på väl synliga anslag innan spridningen utförs.

Informationen ska innehålla:

- Karta eller områdesbeskrivning
- Kontaktuppgifter
- Syfte med spridningen
- Preparatets namn, registreringsnummer och verksamt ämne
- Spridningsmetod
- Tidpunkt för spridningen

Anslaget ska sitta kvar minst en månad efter spridningen.

Undantag

Bestämmelserna om tillstånd och anmälan gäller inte vid punktbehandling som stämpling eller avstrykning om bekämpningen har en sådan begränsande omfattning att människors hälsa och miljön inte riskeras att skadas.

Om du behandlar flera gånger inom en kort tidsperiod eller om ett stort antal växter inom ett område behandlas vid ett tillfälle ska ansökan eller anmälan alltid göras. Exempel kan vara punktbehandling av flera rotsystem i taget eller bekämpning av svamp på en yta som överstiger 1 m².

Om ni har frågor angående användning av växtskyddsmedel kontakta gärna miljökontoret på telefon 013-20 64 00.

Blankett för ansökan/anmälan finns på www.linkoping.se. Blanketten ska skickas till miljökontoret minst 4 veckor före beräknad bekämpning.

Skyddsavstånd

Den som sprider växtskyddsmedel utomhus ska hålla följande *minsta* skyddsavstånd

- 2 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar
- 6 meter till sjöar och vattendrag
- 12 meter till dricksvattenbrunnar

Skyddsavstånden ska anpassas efter förhållandena på platsen för spridning. Exempelvis om marken lutar ner mot ett dike, om det blåser eller om det finns skyddsvärd omgivning kan extra stort skyddsavstånd behövas. Preparatets användarvillkor ska alltid följas.

Påfyllning och rengöring

Det är viktigt att påfyllning och rengöring görs på en lämplig plats så att spill av växtskyddsmedel eller förorenat vatten inte når yt- eller grundvattnen.

Skyddsavstånd från påfyllnings- och rengöringsplats till öppna diken, sjöar och vattendrag samt dricksvatten-, dränerings- och dagvattenbrunnar ska *minst* vara

- 30 meter
- 15 meter om rengöring och påfyllning sker på platta med uppsamling eller biobädd

Notera att ovan nämnda skyddsavstånd är minimum.

Förvaring

Preparaten ska förvaras i ett invallat utrymme eller i behållare med möjlighet till uppsamling av eventuellt läckage eller spill. Har man preparaten i ett förråd ska det inte finnas något golvvattni i utrymmet. I produktens säkerhetsdatablad, som ska finnas tillgängligt, finns viktig information kring hantering. Bland annat vid oavsiktligt utsläpp, hantering och lagring samt avfallshandling.

Dokumentation

All yrkesmässig användning av växtskyddsmedel ska dokumenteras.

Dokumentationen ska innehålla följande uppgifter:

- Datum och tid (närmaste hel timme)
- Namn på den som utför spridningen
- Området för spridning (hänvisning till karta)
- Syfte (såsom ogräsbekämpning)
- Preparatets namn och dos enligt etiketten
- Fasta och anpassade skyddsavstånd (hänvisning kan göras på karta)
- Blommande växter om man använder bekämpningsmedel som är giftiga för pollinerande insekter

Dokumentationen ska sparas och finnas tillgänglig i minst tre år.

Laghänvisning

Förordning (2014:425) om bekämpningsmedel 2 kap 40-42 §§§

Statens Jordbruksverkets föreskrifter om dokumentationskrav för yrkesmässiga användare av växtskyddsmedel (SJVFS 2015:49)

Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2)

Statens Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om integrerat växtskydd (2014:42)

Länktips

För mer information om yrkesmässig användning av växtskyddsmedel:

www.kemi.se

www.naturvardsverket.se

www.jordbruksverket.se

www.sakertvaxtskydd.se